

Lopen langs de muur	3
Op zoek naar de oorsprong van Israël	4
De loofhut, van buiten en van binnen	6
Een Joods hart	7
Column: Het tijdperk “Peres” voorbij	7
Uw God o Isrel	8
Een eye-opener: hoe Messiasbelijdende Joden de Bijbelse feesten vieren	10
Joodse bronnen voor de liturgie (3): de geloofsbelijdenis	11
Van blijvend belang	12

Verbonden is een uitgave van het deputaatschap Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Bij de foto op de voorpagina:

De muren van Jeruzalem maken nog altijd een diepe indruk op de bezoekers van de stad. Sommige delen van de huidige muur stammen nog uit de tijd van Jezus. We treffen die o.a. aan bij de Westelijke Muur, de steunmuur rond de Tempelberg, die door Herodes de Grote werd aangebracht. Op de foto kijken we vanuit het Kidrondal tegen de muur op. Daarin zien we een van de poorten van de stad. Het is de Gouden Poort, die vanaf de Olijfberg toegang gaf tot de Tempelberg en de Tempel die daarachter gestaan heeft. Hij stamt uit de periode 1537-1541 toen Sultan Süleyman de Grote de stadsmuren van Jeruzalem liet herbouwen, waarbij hij uitging van de fundamenten van de antieke stadsmuren. De Gouden Poort werd op bevel van Suleiman dichtgemetseld en verzegeld.

Simon de Deugdzame behoorde tot de laatsten van de Grote Vergadering. Hij had als kernspreuk: De wereld leunt op drie beginselen, op de Tora, op het dienen van G'd en op het uitoefenen van liefdedaden.

(Spreuken der Vadersen 1:2)

colofon

Commissie van redactie: drs. C.J. van den Boogert, drs. L. van Dalen, drs. R. Jansen, ds. D.J.K.G. Ruiters
Hoofdredacteur: drs. C.J. van den Boogert, Graspieper 8, 8081 ZR Elburg, tel.: (0525) 690222
Eindredacteur: drs. R. Jansen, Provincialeweg 35, 9864 PA Kornhorn, tel.: (0594) 785357, e-mail: verbonden@kerkenisrael.nl
Website: www.kerkenisrael.nl
Contact: e-mailadres info@kerkenisrael.nl
Administratieadres: Landelijk kerkelijk bureau van de Chr. Geref. Kerken, Ghandistraat 2, 3902 KD Veenendaal, Postbus 334, 3900 AH

Veenendaal, tel.: (0318) 582350, fax (0318) 582351, e-mail: info@cgk.nl
Penningmeester: H. van Braak, Prins Willem-Alexanderpark 133, 3905 CD Veenendaal, Tel.: (0318) 515427, e-mail: penningmeester@kerkenisrael.nl, Bankrekeningnummer: NL19 INGB 0000 3652 71, t.n.v. Dep. Kerk & Israël Chr. Geref. Kerken te Veenendaal
 Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester, hij geeft ook graag informatie over diverse aan te bevelen projecten.

Lopen langs de muur

Een trip om nooit te vergeten. Zo kijk ik terug op de studiereis naar Israël (16-23 juni 2016). Met een groep docenten theologie en predikanten uit vier kerkgenootschappen brachten we een week door in Jeruzalem. We bezochten zo'n beetje alle 'hotspots', liepen door de smalle straatjes van de oude stad en deden ons tegoed aan heerlijke falafel. Wie er voor het eerst komt, kan maar moeilijk geloven dat er uit voorbijgane eeuwen zoveel bewaard is gebleven. Jeruzalem is een archeologische schatkist!

De muren van Jeruzalem

Geen wonder dat deze stad in de Schriften zo vaak wordt bezongen. Toen ik de 'stad van David' voor het eerst vanaf de Olijfberg zag, was ik diep onder de indruk. Nu ik de dikke pil van Simon Sebag Montefiore lees (*Jeruzalem, de biografie*, Uitgeverij Nieuw Amsterdam, 2011), leer ik dat ik niet de enige ben op wie de stadsmuur van Jeruzalem een verpletterende indruk maakte. Joden, christenen en moslims hebben zich magnetisch aangetrokken gevoeld tot deze plaats. De imposante muren en aloude poorten spreken tot ieders verbeelding. Daarom vind je er toeristen uit alle werelddelen. Het werd al verwoord door de Korachieten: 'Ga rond Sion, trek eromheen, tel zijn

torens. Bezie met aandacht zijn muren, bewonder zijn vesting' (Ps.48:13-14).

De muur van Betlehem

Op een dag gingen we ook buiten Jeruzalem een kijkje nemen – in die andere stad van David: Betlehem. Daar wonen Palestijnen: velen zijn moslim, enkelen zijn christen. We kozen ervoor om 'Broodhuis' lopend in te trekken, nadat we via het militaire checkpoint waren toegelaten tot het Palestijns gebied. Rondom Betlehem is een afscheidingsmuur gebouwd om het aantal terroristische aanslagen in Israël terug te dringen. Eerlijk is eerlijk: sinds deze muur er staat, is er minder terreur in Israël. Maar de muur heeft een keerzijde: verpaupering en uitzichtloosheid. Van de beroemde Arabische gastvrijheid is weinig te merken. Lopend langs de muur zie je overal verbrande autobanden en dopjes van traangasgranaten – stille getuigen van de Intifada. Rondom ons liggen de stenen voor het oprapen. Op de muur staan hartverscheurende verhalen beschreven, omringd door antisemitische graffiti. Overal zie je posterfoto's hangen van jonge mannen en vrouwen die hun leven hebben gegeven voor de islamitische jihad. Zelden zag ik zo'n sterk symbool van gebrokenheid als deze afscheidingsmuur.

Lieuwejan van Dalen

De scheidingsmuur afgebroken

Het conflict tussen Joden en Palestijnen zit muurvast. Wie komt er met een oplossing? Zonder te zeggen dat mensen zich niet voor vrede hoeven in te zetten, geloof ik dat echte 'shalom' niet door Joden of Palestijnen bereikt kan worden. Alleen de Messias van Israël kan scheidingsmuren slechten. Je leest erover in Gods Woord: 'Want Hij is onze vrede, Hij die met zijn dood de twee werelden één heeft gemaakt, de muur van vijandschap ertussen heeft afgebroken' (Efez.2:14). Sinds de muur tussen Israël en de volken gevallen is, is alles mogelijk. Daarom bidden wij of Jeshua de scheidingsmuur tussen Joden en Palestijnen wil afbreken. <

Een afscheidingsmuur rondom Betlehem

joodse symbolen

De Tora-kronen

In het vorige nummer werd een Tora-rol afgebeeld, een rol van perkament aan twee houten stokken. Op de stokken van een Tora-rol worden, als hij na gebruik opgerold is, siertorens geplaatst. Deze siertorens heten in het Hebreeuws *rimonim* wat 'granaatappels' betekent. De siertorens of kronen dienen als versiering van de Tora en willen vooral de voornaamheid en waardigheid van de Tora onderstrepen. Aan de randen

van de afgebeelde torens hangen belletjes, die vrolijk rinkelen wanneer de rol wordt rondgedragen. Zo wordt de aandacht op de Openbaring van G'd gevestigd. Van G'ds Woord gaat een welriekende geur uit. Het bovenste gedeelte van deze siertorens, afkomstig uit Afghanistan, uit de 19de eeuw, zijn kuddenbusjes waarin de kruiden kunnen worden gelegd. Dit laatste is vooral een gebruik onder Joden in moslimlanden.